

Agnieszka Łopatka

Uniwersytet Szczeciński

WYBRANE PROGRAMY AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ A POZIOM BEZROBOCIA W POLSCE

Wprowadzenie

Rynek pracy jest jednym z najważniejszych i zarazem specyficznych rynków funkcjonujących we współczesnej gospodarce, a niestabilna sytuacja panująca na nim stanowi problem społeczno-ekonomiczny dla wielu rządów. W związku z tym szczególną uwagę poświęcają one zjawisku długotrwałego bezrobocia, które występuje pomimo podejmowania przez nie nieustannych wysiłków na rzecz jego ograniczenia.

Trudna sytuacja na rynku pracy w Polsce świadczy o występujących niedopasowaniach pomiędzy podażą pracy a popytem na nią, przede wszystkim o charakterze strukturalnym. W związku z tym konieczne wydaje się prowadzenie polityki mającej na celu przeciwdziałanie bezrobociu za pomocą aktywnych programów rynku pracy oraz łagodzenie jego skutków przez działania osłonowe.

Celem podjętych rozważań jest dokonanie analizy i oceny poziomu bezrobocia w Polsce, a także skuteczności przedsięwzięć podejmowanych w ramach aktywnej polityki rynku pracy w aspekcie przeciwdziałania bezrobociu. Ponadto eksploracja ta ma na celu zaprezentowanie wybranych form aktywizacji zawodowej.

1. Poziom bezrobocia rejestrowego w Polsce

Sytuacja gospodarcza zarówno w kraju, jak i na świecie stanowi jeden z głównych czynników wpływających na zmiany dokonujące się na rynku pracy. W wyniku światowego kryzysu, który dotknął również Polskę, dynamika realnego produktu krajowego brutto uległa znacznemu osłabieniu. Naczelnym problemem ekonomicznym, z którym zmagają się współczesna gospodarka, jest zjawisko bezrobocia. Utrata pracy lub jej brak stanowi czynnik ograniczający popyt

wewnętrzny, jak również prowadzi do wielu negatywnych zjawisk społecznych. Doświadczenia niemal wszystkich krajów prowadzących gospodarkę rynkową wskazują, iż rynek pracy oparty na automatyzmie swoich mechanizmów sam nie jest w stanie skutecznie przeciwdziałać bezrobociu¹. Jego złożoność i waga stanowią poważną barierę rozwoju dla Polski.

Światowy kryzys gospodarczy przerwał korzystne zmiany na rynku pracy przejawiające się postępującym spadkiem poziomu bezrobocia. Jednakowoż siła jego wpływu była znacznie słabsza w Polsce w porównaniu do pozostałych państw Unii Europejskiej. Trudności powstające na rynku pracy wynikają ze zmian o charakterze strukturalnym. Wśród nich należy wskazać przede wszystkim niską aktywność zawodową, niedostateczną fluktuację z bierności do aktywności zawodowej, duże ryzyko wyłączenia kobiet z rynku pracy spowodowane zakładaniem rodzin oraz stosunkowo niską mobilność zawodową i przestrzenną Polaków. Dodatkowe utrudnienie powodują procesy związane z postępującym cyklem starzenia się społeczeństwa, co stanowi ryzyko pojawienia się w przyszłości deficytu w zasobach siły roboczej. Ponadto widoczna jest również wyraźna tendencja do sezonowości i terytorialnego zróżnicowania na polskim rynku pracy, będącego wynikiem nierównomiernej polaryzacji społeczno-gospodarczej regionów².

W polskiej praktyce wyróżnia się dwa źródła prezentujące dane dotyczące stopy bezrobocia. Pierwsze z nich jest ściśle powiązane z rejestracją osób bezrobotnych w powiatowych urzędach pracy i nosi nazwę bezrobocia rejestrowanego. Drugim zaś są wyniki badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL), na podstawie których określa się wielkość i strukturę osób czynnych zawodowo. Porównując wartości stopy bezrobocia rejestrowanego i stopy bezrobocia obliczanej na podstawie BAEL, zaobserwować można pewne rozbieżności występujące pomiędzy nimi³. Różnice te wynikają z zastosowania odmiennych metodologii w przypadku obu tych źródeł. Przede wszystkim podstawowym źródłem różnic jest odmienna definicja osoby bezrobotnej przyjęta w obu metodach. Powszechniejszą metodą wydaje się jednak wyrażanie stopy bezrobocia w Polsce za pomocą bezrobocia rejestrowanego.

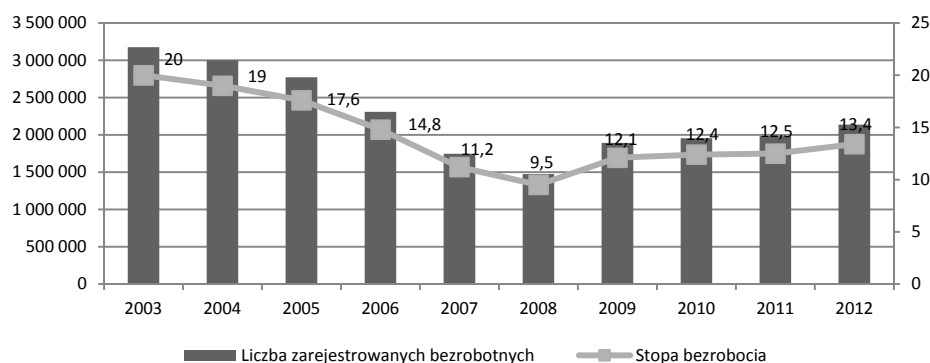
Rynek pracy w Polsce na przestrzeni kilku ostatnich lat uległ istotnym modyfikacjom. Na początku XXI wieku poziom bezrobocia był silnie zróżnicowany pod względem geograficznym. Od roku 1998, kiedy tempo rozwoju gospodarczego zaczęło spadać, odnotowano wzrost skali bezrobocia. Tendencja ta

¹ M. Wojdyło-Preisner, Profilowanie bezrobotnych jako metoda przeciwdziałania długookresowemu bezrobociu, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2009, s. 5.

² www.senat.gov.pl/gfx/senat/userfiles/_public/k8/komisje/2013/krps/materialy/infompips.pdf, dostęp: 13.05.2014.

³ P. Janukowicz, Bezrobocie rejestrowane a bezrobocie według BAEL, „Polityka Społeczna” 2010, nr 1, s. 18.

utrzymywała się aż do roku 2003, w którym to bezrobocie rejestrowane stanowiło 20%⁴. Poziom bezrobocia rejestrowanego w Polsce przedstawiono na rys. 1.

Rys. 1. Poziom bezrobocia rejestrowego w Polsce w latach 2003-2012

Źródło: Rynek pracy w Polsce 2012 rok, Raport MPiPS, Warszawa 2013, s. 6.

Do końca 2007 roku zarówno liczba, jak i stopa bezrobocia rejestrowanego zmniejszały się w coraz szybszym tempie. Jednak od roku 2009 wskaźnik ten eskalował z roku na rok, przy czym najwyższy wzrost odnotowano w tymże właśnie roku, bowiem bezrobocie wyniosło wówczas 1 mln 892,7 tys. osób, czyli o 28,4% więcej niż w roku poprzednim. W kolejnych dwóch latach dynamika wzrostu uległa osłabieniu. W 2010 roku wzrost bezrobocia w skali roku wyniósł 3,3%, zaś w roku 2011 – 1,4%. Na koniec grudnia 2012 roku dynamika wzrostu bezrobocia wyniosła 7,8%, co wskazuje na to, iż liczba bezrobotnych zwiększyła się o 154,1 tys. osób.

W Polsce na wysokim poziomie utrzymuje się terytorialne zróżnicowanie bezrobocia. Wynika to zarówno z nierównomiernego rozwoju społeczno-gospodarczego regionów, jak i ich położenia geograficznego. Ponadto jedną z głównych przyczyn wzrostu poziomu bezrobocia na polskim rynku pracy jest sezonowość przejawiająca się jego wzrostem w miesiącach rozpoczynających i kończących rok. Drugi i trzeci kwartał każdego roku są okresami spadku liczby zarejestrowanych bezrobotnych, czego powodem są prace sezonowe w budownictwie i rolnictwie, a także trwający sezon turystyczny. Czwarty kwartał natomiast charakteryzuje się napływem do urzędów pracy osób bezrobotnych, którym wygasają umowy o pracę, oraz osób wykonujących tzw. prace interwencyjne i roboty publiczne⁵.

⁴ J. Wojnar, Regionalne zróżnicowanie bezrobocia w Polsce w latach 1998-2011. Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Modernizacja dla spójności społeczno-ekonomicznej w czasach kryzysu, Rzeszów 2012, nr 24, s. 406.

⁵ Opracowanie własne na podstawie: Sprawozdanie MPiPS-01 o rynku pracy z załącznikami.

2. Programy na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w Polsce

Rządy poszczególnych państw na świecie określają tak politykę rynku pracy, mającą na celu oddziaływanie na poszczególne podmioty funkcjonujące na rynku zatrudnienia. W działalności państwa związanej z bezrobociem można wyodrębnić dwie części: aktywną, skierowaną na redukcję poziomu bezrobocia, oraz pasywną, której celem jest pomoc socjalna dla osób bezrobotnych⁶ w postaci zasiłków, jednorazowych odszkodowań oraz dodatków dla osób przechodzących na wcześniejszą emeryturę.

Aktywna polityka rynku pracy (ALMP) stanowi istotny obszar badań i analiz poszczególnych państw, bowiem podejmuje działania zmierzające do zwiększenia zatrudnienia i spadku bezrobocia poprzez bezpośrednie oddziaływanie na szanse znalezienia pracy przez osoby nim objęte, w wyniku zwiększenia popytu na pracę oraz usprawnienia funkcjonowania samego rządu⁷. W literaturze przedmiotu ukształtowały się dwa spojrzenia w zakresie badania efektów aktywnych programów rynku pracy⁸ – mikroekonomiczne i makroekonomiczne. W ujęciu mikroekonomicznym do narzędzi wykorzystywanych w celu poprawy funkcjonowania rynku pracy oraz redukcji bezrobocia zalicza się m.in.⁹:

- pożyczki dla przedsiębiorstw z przeznaczeniem na tworzenie nowych miejsc pracy oraz pożyczki dla bezrobotnych mające na celu podjęcie przez nich własnej działalności gospodarczej;
- szkolenia zawodowe zmierzające do zdobycia nowych kwalifikacji oraz podtrzymania aktywności zawodowej;
- prace interwencyjne pozwalające na tworzenie stanowisk pracy przy jednoczesnym ponoszeniu niskich nakładów ze strony pracodawcy;
- finansowanie zatrudniania absolwentów, co umożliwia osobom kończącym edukację zdobycie stażu oraz nowych kwalifikacji;
- programy specjalne przeznaczone dla osób długotrwale bezrobotnych;
- roboty publiczne polegające na tworzeniu przez państwo dodatkowych miejsc pracy w dziedzinach niecieszących się zainteresowaniem sektora prywatnego¹⁰;

⁶ Podstawy ekonomii, red. R. Milewski, E. Kwiatkowski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2013, s. 402.

⁷ www.rynekpracy.org/x/413708, dostęp: 14.05.2014.

⁸ A. Organiściak-Krzykowska, Efektywność programów rynku pracy w wymiarze regionalnym, *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Oeconomica*, Łódź 2011, s. 311.

⁹ *Leksykon polityki gospodarczej*, red. U. Kalina-Prasznic, Wolters Kluwer Polska, Kraków 2005, s. 12-13.

¹⁰ *Podstawy ekonomii*, op. cit., s. 403.

- usługi pośrednictwa pracy świadczone przez biura pracy dotyczące przede wszystkim gromadzenia oraz udzielania informacji o wolnych miejscach pracy i bezrobotnych poszukujących pracy.

Jeśli chodzi natomiast o aktywną politykę makroekonomiczną, to opiera się ona na wykorzystaniu instrumentów fiskalnych w postaci podatków i wydatków budżetowych oraz instrumentów polityki pieniężnej (stopa procentowa, podaż pieniądza) w celu redukcji bezrobocia. W zależności od przyczyn jego powstania instrumenty te skierowane są bądź na stymulowanie globalnego popytu na towary, bądź też na stworzenie przedsiębiorcom korzystnych warunków ekonomicznych do rozwoju produkcji¹¹. Aby dokonać analizy efektywności podstawowych form aktywizacji zawodowej i ich wpływu na redukcję bezrobocia w Polsce, konieczne wydaje się wykorzystanie wskaźnika ponownego zatrudnienia w postaci¹²:

$$S_z = \frac{Z_p}{B_p} \cdot 100,$$

gdzie:

S_z – stopa ponownego zatrudnienia,

Z_p – liczba zatrudnionych po ukończeniu programu,

B_p – liczba bezrobotnych biorących udział w p -tym programie do jego zakończenia.

Do obliczania tego wskaźnika bierze się pod uwagę stosunek liczby osób, które po zakończeniu udziału w danym roku w określonej formie aktywizacji uzyskały w okresie do 3 miesięcy zatrudnienie, tzn. wyrejestrowały się z powiatowego urzędu pracy lub jeżeli w okresie do 3 miesięcy od czasu zakończenia udziału w programie nie zarejestrowały się ponownie, do liczby osób, które w badanym roku zakończyły udział w danej formie aktywizacji¹³.

Pośród aktywnych programów rynku pracy rola szkoleń wydaje się szczególnie istotna, zwłaszcza w warunkach realizowania gospodarki opartej na wiedzy, której podstawę stanowią wysokie kwalifikacje¹⁴. Jednak niejednokrotnie posiadane wykształcenie bądź przygotowanie zawodowe sprawia trudności w znalezieniu pracy. Wówczas konieczne jest przekwalifikowanie danej osoby lub skierowanie bezrobotnego do udziału w szkoleniach. Szkolenia realizowane

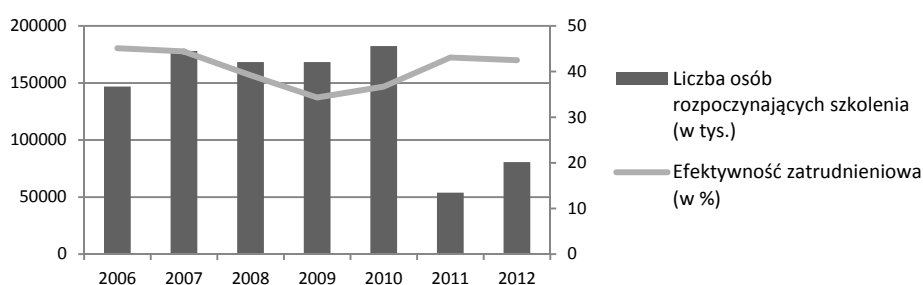
¹¹ Ibid.

¹² K. Zieliński, J. Sroka, Aktywne programy rynku pracy jako element polityki społeczno-gospodarczej (na przykładzie powiatu jasielskiego, AE, Kraków 2006, s. 13.

¹³ Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2012 roku, Raport MPiPS, Warszawa 2013, s. 4.

¹⁴ E. Dolny, M. Maksim, Ocena zmian wprowadzonych nowelizacją ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r., w: Aktywna polityka rynku pracy, red. Z. Wiśniewski, K. Zawadzki, UMK, Toruń 2010, s. 53.

w ramach ALMP to zarówno kształcenie w zakresie efektywnego poszukiwania pracy, jak i kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe. Osoby uczestniczące w tego rodzaju formach mobilizacji nabywają nowe umiejętności, otrzymując jednocześnie formalne potwierdzenie swoich kwalifikacji, pozwalające na zmniejszenie asymetrii informacyjnej w stosunku do przyszłych pracodawców¹⁵. Tego rodzaju forma aktywizacji zawodowej jest szczególnie powszechna w gospodarkach, w których występuje bezrobocie o charakterze strukturalnym. Kształtowanie się efektywności zatrudnieniowej w aspekcie szkoleń w Polsce przedstawiono na rys. 2.

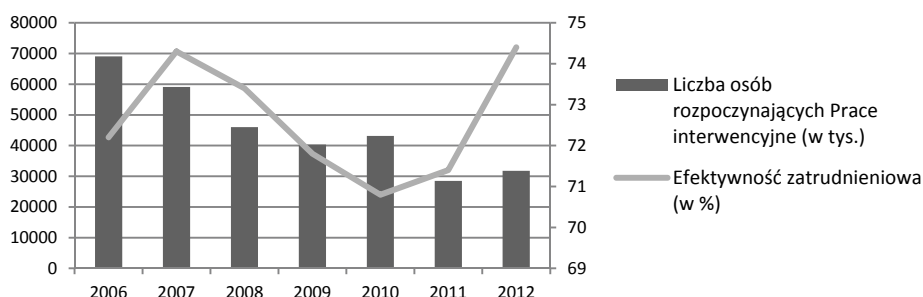
Rys. 2. Efektywność zatrudnieniowa szkoleń w Polsce w latach 2006-2012

Źródło: Raporty MPiPS.

W latach 2006-2010 liczba osób rozpoczynających szkolenia w ramach ALMP znacznie przekraczała poziom 100 tys., jednak w roku 2011 nastąpił wyraźny i gwałtowny jej spadek. Jednak w roku 2012 tę formę aktywizacji podjęły 80 684 osoby i było to o 26 879 osób więcej niż w roku poprzednim, w którym to poziom liczby osób rozpoczynających szkolenia był najniższy w badanym okresie, czego przyczyną może być zmniejszenie środków przeznaczanych z Funduszu Pracy na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu o ponad 51% z poziomu 6,6 mld zł w 2010 roku do 3,2 mld zł w roku 2011. Ponadto w 2011 roku odnotowano wzrost wskaźnika efektywności zatrudnieniowej do poziomu ponad 43%, co przekłada się na kształtowanie korzystnych zmian na rynku pracy.

Kolejną formą zaliczaną do aktywnej polityki rynku pracy są prace interwencyjne, polegające na zatrudnianiu bezrobotnego przez pracodawcę w zamian za uzyskaną z urzędu pracy refundację części kosztów poniesionych na wynagrodzenia oraz składki na ubezpieczenia społeczne. Efektywność zatrudnieniową w przypadku prac interwencyjnych zaprezentowano na rys. 3.

¹⁵ Aktywne polityki rynku pracy – dobry sposób na walkę z bezrobociem?, Analiza Forum Obywatelskiego Rozwoju 2013, nr 3, s. 4.

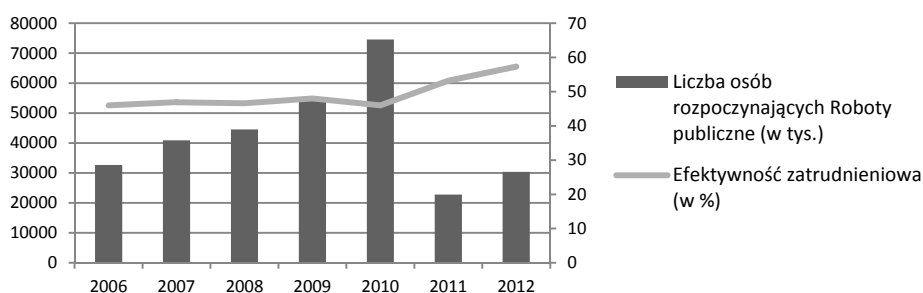

Rys. 3. Efektywność zatrudnieniowa prac interwencyjnych w Polsce w latach 2006-2012

Źródło: Ibid.

W badanym okresie liczba osób zgłaszających chęć podjęcia pracy w postaci prac interwencyjnych z roku na rok malała, z wyjątkiem roku 2010, w którym to nastąpił jej wzrost z poziomu 40 348 osób w roku 2009 do poziomu 43 151. W 2011 roku w pracach interwencyjnych wzięło udział 28 490 osób i był to najniższy zanotowany wynik w analizowanych latach. Ten rodzaj aktywnych form zatrudnienia charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem efektywności, w każdym roku przekracza on bowiem wartość 70%, co w znacznym stopniu przyczynia się do obniżenia bezrobocia w Polsce.

Do ALMP zalicza się także roboty publiczne w postaci prac organizowanych dla bezrobotnych przez organy samorządu terytorialnego, administracji rządowej lub instytucje użyteczności publicznej. Ich celem w przeważającej części jest poprawa lokalnej infrastruktury, obejmują bowiem najczęściej prace budowlane lub porządkowe. Ich realizacja ma na celu zmniejszenie poziomu bezrobocia wśród osób z niższym wykształceniem¹⁶. Poziom efektywności zatrudnienia w przypadku robót publicznych przedstawiono na rys. 4.

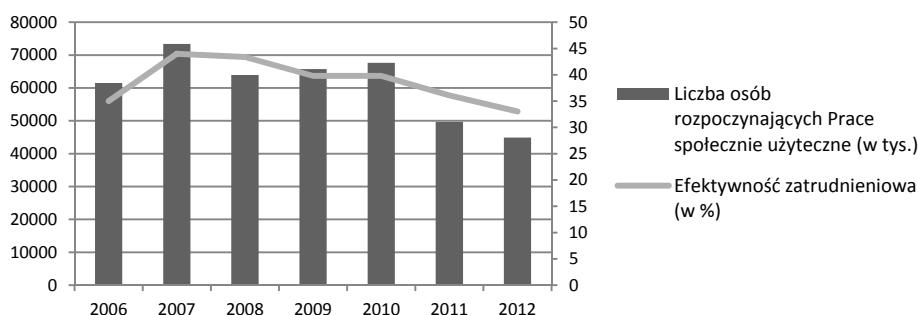
Rys. 4. Efektywność zatrudnieniowa robót publicznych w Polsce w latach 2006-2012

Źródło: Ibid.

¹⁶ A. Organiściak-Krzykowska, op. cit., s. 319.

Efektywność tej formy przeciwdziałania bezrobociu w badanym okresie kształtuje się na wysokim poziomie, przekraczającym w każdym roku 45%. Warto jednak zauważyć, iż w roku 2010 nastąpił wyraźny wzrost liczby osób przystępujących do podjęcia tego rodzaju formy aktywizacji, co może być związane z niższymi kosztami tych programów. Drastyczny spadek zainteresowania robotami publicznymi nastąpił w 2011 roku, bowiem aż o 51 796 osób w porównaniu do roku 2010. Wśród wielu przyczyn wspomnianego spadku można wskazać brak na rynku pracy podaży siły roboczej posiadającej wykształcenie zawodowe w zakresie m.in. stolarstwa, tapicerstwa, murarstwa, ślusarstwa, tokarstwa, czy też osób wykwalifikowanych do prowadzenia robót drogowych i gospodarczych. W tych zawodach bowiem popyt na pracę zaczął przewyższać podaż.

Aktywne formy rynku pracy opierają się także na wdrażaniu prac społecznie użytecznych, będących stosunkowo nową formą aktywizacji bezrobotnych, wprowadzoną nowelizacją ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Są to prace wykonywane przez bezrobotnych pozbawionych prawa do zasiłku. Udział prac społecznie użytecznych oraz ich efektywność zatrudnieniową w Polsce ukazano na rys. 5.

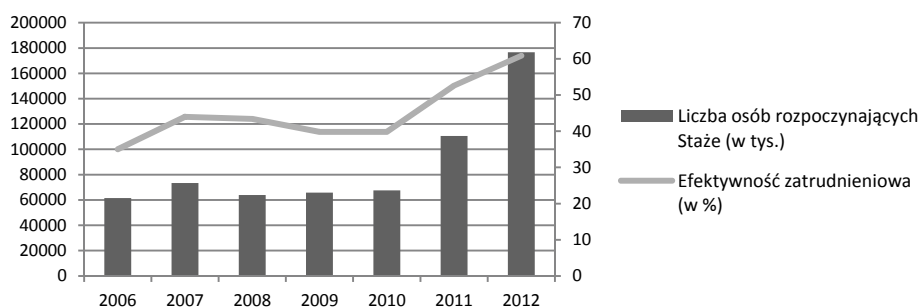
Rys. 5. Efektywność zatrudnieniowa prac społecznie użytecznych w Polsce w latach 2006-2012

Źródło: Ibid.

Na podstawie rys. 5 można zauważyć, iż liczba osób rozpoczynających prace społecznie użyteczne jest stosunkowo wysoka. Najwyższą jej wartość odnotowano w roku 2007, w którym to wyniosła 73 400 osób. Pomimo jednak dużego zainteresowania tą formą aktywizacji w pierwszej fazie, jej efektywność zatrudnieniowa kształtuje się na stosunkowo niskim poziomie, bowiem tylko w latach 2007-2008 przekroczyła ona wartość 40%. Począwszy od roku 2008 wartość tego wskaźnika sukcesywnie spada, osiągając tym samym najniższy poziom w roku 2012 – 33%. Wśród przyczyn tego zjawiska wskazuje się spadek

funduszy przeznaczanych przez gminy oraz instytucje działające na rzecz społeczności lokalnej na tego typu formę aktywizacji.

Do najbardziej popularnych form ALMP zalicza się także staże. Polegają one na nabywaniu praktycznych umiejętności w celu podjęcia pracy. Nie są one stosunkiem pracy, gdyż to Powiatowy Urząd Pracy zawiązuje umowę z pracodawcą¹⁷. Poziom efektywności zatrudnieniowej wśród stażystów w Polsce przedstawiono na rys. 6.

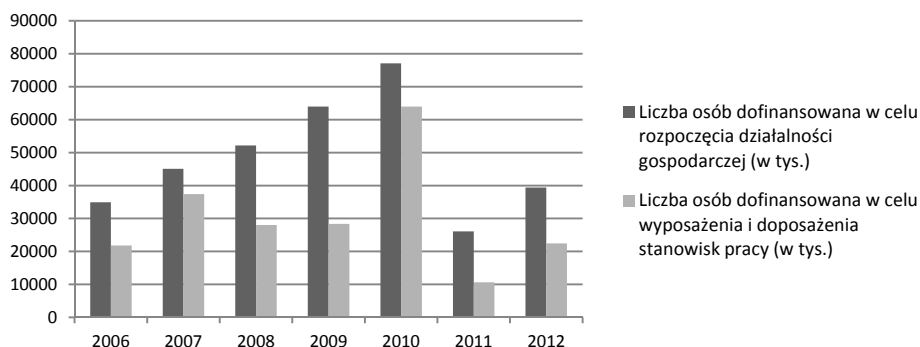
Rys. 6. Efektywność zatrudnieniowa staży w Polsce w latach 2006-2012

Źródło: Ibid.

Uczestnictwo bezrobotnych w programach stażowych jest zmienne w czasie. Zupełnie odmiennie niż w przypadku omówionych do tej pory form aktywizacji, w latach 2011-2012 nastąpił wyraźny wzrost zainteresowania stażami wśród osób bezrobotnych. Widoczny jest również wyraźny wzrost efektywności zatrudnienia w tym okresie, co w znacznym stopniu przekłada się na dążenie do sukcesywnego obniżania stopy bezrobocia. Tą formą aktywizacji zainteresowane są w szczególności osoby młode po zakończeniu edukacji, niejednokrotnie bowiem po zakończeniu stażu zostają one zatrudnione w danym przedsiębiorstwie.

Dokonując analizy form aktywizacji zawodowej, należy również wspomnieć o środkach przeznaczanych na tworzenie stanowisk pracy, które dzielą się na dofinansowanie podejmowania przez bezrobotnych działalności gospodarczej oraz refundację kosztów wyposażenia i doposażenia stanowisk pracy. Kształtowanie się liczby osób korzystających ze wspomnianych środków w poszczególnych latach zaprezentowano na rys. 7.

¹⁷ Efektywność wybranych instrumentów aktywnej polityki rynku pracy w latach 2008-2011. Szkolenie, staż, przygotowanie zawodowe, Raport Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Opolu, Opole 2012, s. 3.

Rys. 7. Liczba osób korzystających ze środków na tworzenie stanowisk pracy w Polsce w latach 2006-2012

Źródło: Ibid.

Na rys. 7 widoczny jest wyraźny wzrost zainteresowania ze strony osób bezrobotnych środkami na dofinansowanie działalności gospodarczej w latach 2006-2010. W roku 2011 nastąpił jednak gwałtowny spadek popularności tej formy aktywizacji. Jeśli chodzi natomiast o środki na dofinansowanie wyposażenia i doposażenia stanowisk pracy, to liczba osób korzystających z nich w badanym okresie ulega cyklicznym wahaniom, wykazując najwyższą wartość w roku 2010 – 63 964 osoby. Dzięki licznym programom skierowanym na podnoszenie świadomości wśród osób bezrobotnych dotyczącej zakładania własnej działalności gospodarczej, formy te cieszą się stuprocentową efektywnością zatrudnieniową.

Podsumowanie

Pogarszająca się sytuacja na rynkach pracy doprowadziła do konieczności znalezienia optymalnego rozwiązania zmierzającego do zmniejszenia poziomu bezrobocia w Polsce. Na podstawie przeprowadzonych obserwacji można zauważyć, iż aktywne polityki rynku pracy wykazują pewną skuteczność w tym aspekcie. Bezrobotni korzystający z programów ALMP częściej znajdują zatrudnienie w stosunku do pozostałych. Różnorodność oferowanych bezrobotnym form aktywizacji zawodowej pozwala zaspokoić ich wieloaspektowe potrzeby. Niezbędne jest jednak ich promowanie, które w większym stopniu umożliwiłoby wykorzystanie zwłaszcza tych elementów, które dotychczas miały porównywalnie mniejsze znaczenie.

Dokonując syntetycznego podsumowania przedstawionych rozważań, należy wskazać, iż największą efektywność zatrudnieniową w badanym okresie,

przyczyniającą się do obniżenia poziomu bezrobocia, wykazują osoby korzystające ze środków na tworzenie stanowisk pracy. Ponadto coraz wyższą skuteczność w zatrudnieniu odnotowano w przypadku prac interwencyjnych oraz robót publicznych. Niemniej jednak w coraz większym stopniu zauważalny staje się spadek zainteresowania szkoleniami w analizowanym okresie, a także ich wskaźnik ponownego zatrudnienia. Realizacja wszystkich wymienionych programów jest istotna, choć ich znaczenie w odniesieniu do tworzenia stałych miejsc pracy jest zróżnicowane. Powyższa analiza stanowi pomoc w uzyskaniu większej efektywności w odniesieniu do planowanych i realizowanych programów rynku pracy aktywizujących osoby bezrobotne.

Literatura

- Aktywne polityki rynku pracy – dobry sposób na walkę z bezrobociem?, Analiza Forum Obywatelskiego Rozwoju 2013, nr 3.
- Dolny E., Maksim M., Ocena zmian wprowadzonych nowelizacją ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r., w: Aktywna polityka rynku pracy, red. Z. Wiśniewski, K. Zawadzki, WUP – Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Toruń 2010.
- Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2012 roku, Raport MPiPS, Warszawa 2013.
- Efektywność wybranych instrumentów aktywnej polityki rynku pracy w latach 2008-2011. Szkolenie, staż, przygotowanie zawodowe, Raport Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Opolu, Opole 2012.
- Janukowicz P., Bezrobocie rejestrowane a bezrobocie według BAEL, „Polityka Społeczna” 2010, nr 1.
- Leksykon polityki gospodarczej, red. U.K. Prasznic, Wolters Kluwer Polska, Kraków 2005.
- Organiściak-Krzykowska A., Efektywność programów rynku pracy w wymiarze regionalnym, Acta Universitatis Lodzianis. Folia Oeconomica, Łódź 2011.
- Podstawy ekonomii, red. R. Milewski, E. Kwiatkowski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2013.
- Rynek pracy w Polsce 2012 rok, Raport Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2013.
- Sprawozdanie MPiPS-01 o rynku pracy z załącznikami.
- Wojdyło-Preisner M., Profilowanie bezrobotnych jako metoda przeciwdziałania długookresowemu bezrobociu, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2009.
- Wojnar J., Regionalne zróżnicowanie bezrobocia w Polsce w latach 1998-2011. Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Modernizacja dla spójności społeczno-ekonomicznej w czasach kryzysu, Rzeszów 2012, nr 24.
- Zieliński K., Sroka J., Aktywne programy rynku pracy jako element polityki społeczno-gospodarczej (na przykładzie powiatu jasielskiego), AE, Kraków 2006.
- www.rynekpracy.org.
- www.senat.gov.pl.

SELECTED VOCATIONAL ACTIVATION PROGRAMS AND THE LEVEL OF UNEMPLOYMENT IN POLAND

Summary

This article analyzes the of vocational activation programs and their impact on the level of unemployment in Poland. The aim of the considerations is to explore the effectiveness of measures taken under the active labor market policies in terms of prevention of unemployment, as well as the presentation of the chosen forms of professional activation. In the first part of the article presents the status and structure of unemployment in Poland in the years 2003-2012. The second part of the study is empirical and an study of the significance of the various forms of active labor market policies on the level of the efficiency index of employment.